

Regionledningskontoret
Isabelle Johansson

2025-12-12

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över remiss om EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034 om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och hav, välfärd och säkerhet, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken m fl.

Dnr: RÖ2025/9532

Region Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över remissen gällande Pelare 1 i EU-kommissionens förslag till nästa långtidsbudget. Remissvaret kommer fokusera på de delar som är särskilt viktiga utifrån det regionala utvecklingsuppdraget. Ett antal generella synpunkter gäller förslaget som helhet och även viss överlappning med COM (2025) 245 men Region Östergötland svarar även särskilt på Nationella och regionala partnerskapsavtalen, COM (2025) 565, Regionalfonden inkl. Interreg samt Socialfonden, COM (2025) 558.

Sammanfattning

Region Östergötland ser med oro på att regionernas roll i framtidens sammanhållningspolitik inte är garanterad och att mer makt centraliseras till nationell nivå. Regionala kapitel med en systematisk involvering av regionalt utvecklingsansvariga måste göras obligatoriskt med garantier för ett genuint genomförande av partnerskapsprincipen där flernivåstyret respekteras. Den föreslagna prestationsbaserade modellen behöver förtydligas där risken att modellen ytterligare exkluderar mindre aktörer behöver hanteras.

Region Östergötlands synpunkter

Region Östergötland förstår utmaningarna som det nu rådande omvärldsläget innebär, men ställer sig skeptisk till den **omprioritering** av medel som föreslås där medlen för att utjämna regionala skillnader och främja tillväxt och sysselsättning kommer minska. För att hantera de geopolitiska utmaningarna och öka förbättra EU:s konkurrenskraft, resiliens och utvecklingspotential behövs starka regioner, med stor innovationskraft och ett hållbart näringsliv.

Region Östergötland välkomnar ansträngningarna till att förbättra koordineringen mellan olika fonder och förslaget om ett gemensamt regelverk, men är djupt oroade över förslaget om att inrätta en **plan per land**. Det finns en tydlig risk att detta kommer innebära en begränsning av lokalt och regionalt inflytande och en undanträngning av nödvändig finansiering för regional utveckling, till förmån för kortsiktiga nationella politiska mål som inte tar hänsyn till

Regionledningskontoret
Isabelle Johansson

2025-12-12

regionala och inomregionala skillnader. Region Östergötland vill därför påminna om att **subsidiaritetsprincipen** är inskriven i artikel 5 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) för att reglera den rättvisa fördelningen av befogenheter mellan EU, nationella, regionala och lokala nivåer, samt se till att åtgärder vidtas på den nivå som ligger närmast EU-medborgarna.

Region Östergötland vill även påminna om att det regionerna har det **regionala utvecklingsansvaret** enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och har i uppdrag att samordna de regionala utvecklingsinsatserna i respektive region. Region Östergötland ställer sig därför tydligt emot att regionernas roll i utformning och implementering av framtidens sammanhållningspolitik inte längre är garanterad. Regionerna bör även fortsättningsvis ha en självklar roll i genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik, genom att de föreslagna valbara regionala kapitel i COM (2025) 365 artikel 21, punkt 2, görs **obligatoriska**, för att tillse att EU-medel används för de insatser som gör mest nytta för invånarna. Förslaget behöver därför säkerställa regionalt deltagande i förslagen i linje med subsidiaritetsprincipen för att förstärka kopplingen mellan EU, dess regioner och dess medborgare, genom att göra det obligatoriskt att fullt ut involvera regionerna i de strategiska beslut som påverkar deras territorier och kompetenser. Därför efterfrågar Region Östergötland, utöver regionala kapitel, fler obligatoriska komponenter i de nationella och regionala partnerskapsplanerna (NRPP) som **säkerställer ett genuint regionalt inflytande**.

En stor **flexibilitet för medlemsländerna** att använda EU-medel från Pelare 1 till de utmaningar och förutsättningar länderna har att förhålla sig till får anses i grunden vara positivt. Det måste dock finnas garantier för att flernivåstyre och partnerskapsprincip efterlevs utifrån ländernas förutsättningar och interna strukturer. Det måste inkludera obligatorisk involvering av regioner och att en konstruktiv och kontinuerlig dialog mellan regional och nationell nivå förs gällande utformningen av Sveriges partnerskapsplan.

Det **platsbaserade** perspektivet måste även fortsatt ha en framträdande roll där stödet måste fokuseras på de specifika behoven i varje region och sektor, vilket kräver regionalt inflytande över hur medlen fördelas och används. De regionala strukturerna är särskilt viktiga för att aktivera aktörer, initiera projekt och säkra samverkan i miljöer med begränsade resurser.

Region Östergötland skulle även välkomna en flexibilitet vad gäller den geografiska indelningen där det inte utesluts en fortsättning på nuvarande NUTS2-indelning, men där en möjlighet att samarbeta i andra geografier, beroende på sakfråga och förutsättningar, skulle vara mycket positiv.

Den **prestationsbaserade** genomförandemodellen är en god tanke men behöver utformas på ett sätt så att risken för ouppnådda mål på programnivå inte förläggs på projektnivå. Med anledning av att det redan är svårt för mindre aktörer att delta i strukturfondsprojekt riskerar en prestationsbaserad modell att dessa aktörer får ännu svårare till deltagande, då utbetalningen av medel blir mer osäker och kommer att ske med ytterligare tidsmässig fördröjning. En tillräcklig förfinansiering och att risken för ouppfyllda mål förläggs på programnivå bör

Regionledningskontoret
Isabelle Johansson

2025-12-12

kunna vara verktyg för att se till att även mindre aktörer kan delta. Region Östergötland vill även understryka vikten av att den regionala nivån inkluderas i att sätta resultatmålen så att mål och indikatorer avspeglar regionala förutsättningar samt att flernivåstyre och regionalt mandat säkerställs i ett resultatorienterat system.

Enligt förslaget till en ny långtidsbudget ska de reformbehov som identifierats i den europeiska planeringsterminen knytas till utbetalning av EU-medel, även för de sammanhållningspolitiska fonderna. Den **europeiska planeringsterminen** är EU-kommissionens beskrivning av reformer som de anser att medlemsländerna behöver genomföra för att komma till rätta med makroekonomiska obalanser. Detta nya krav har potentiellt stora utmaningar då de reformer som i dagsläget föreslås inom ramen för nuvarande EU-processer, i synnerhet den europeiska planeringsterminen, inte tar hänsyn till flernivåstyret. En revidering av planeringsterminen för att ta hänsyn till ländernas olika nivåer av styre är en förutsättning för implementering av detta krav.

Det övergripande fokus på **förenkling** är positivt, men det är viktigt att förenklingen också når projektägare. Förenklingsperspektivet får dock inte innebära att involvering av berörda aktörer förbigås för att få en snabbare process.

Det bör även anses positivt med en ökad **flexibilitet** där det finns fler förutsättningar exempelvis för synergier mellan ERUF och ESF. Det bör även innebära att behovet till omprogrammering inom innevarande programperiod minskar. Den föreslagna nya strukturen med tematiska och/eller geografiska kapitel bör kunna innebära nya möjligheter till samverkan utanför NUTS2-nivån. Flexibilitet bör dock vägas mot förutsägbarhet och det är viktigt att det långsiktiga perspektivet vidmakthålls. Ett flexibilitetsbelopp på 25 procent anses vara onödigt högt med tanke på övriga flexibilitetsinsatser. Kriterierna för hur och när flexibilitetsbeloppet ska aktiveras är vagt beskrivna, vilket kan leda till svagare transparens, ansvarstagande och en oförutsägbarhet för regionala aktörer om, när eller till vad medlen blir tillgängliga. Detta behöver åtgärdas i förslaget.

Region Östergötland är kritisk till avsaknaden av skrivningar om **regionala styrkeområden** och områden av särskild betydelse för den regionala utvecklingen som ett villkor. Det har varit ett framgångsrikt arbetssätt under innevarande och föregående programperiod att medlen bidragit till de områden som de regionala utvecklingsstrategierna identifierat.

EU-kommissionen föreslår ett antal olika sektoriella **öronmärkningar** för utbetalning av medlen från de nationella och regionala partnerskapsplanerna. Det bör dock uppmärksammas att det kan uppstå problem då öronmärkningar kan leda till inlåsnings effekter till specifika mål. Öronmärkningar bör därför kopplas till interventionstyper.

De föreslagna striktare återtagandereglererna är Region Östergötland skeptisk till då nuvarande N+3-regler är utmanande. Om dessa regler görs mer begränsande i kombination med en prestationsbaserad modell kan det innebära stora svårigheter för projektägare.

Regionledningskontoret
Isabelle Johansson

2025-12-12

Förslaget om att samla alla EU:s kommande interregionala samarbeten (**Interreg**) i en egen övergripande plan får anses vara positivt, då det finns aspekter av interregionalt samarbete som inte kan hanteras i en nationell plan. Region Östergötland välkomnar också en fortsättning av de tre nuvarande samverkansnivåer. Det är positivt att medfinansieringen föreslås fortsatt vara hög och att maritima gränsregioner finns med i förslaget. I den mån de makro-regionala strategierna får en utökad roll i prioritering av Interreg-projekt behöver de svenska regionernas roll i Östersjöstrategin stärkas. Det kan dock ifrågasättas att det även föreslås implementering av en prestationsbaserad modell för Interreg vilket kan försvåra gränsöverskridande samarbeten som främjar lärande, erfarenhetsutbyte och sammanhållning.

Region Östergötland välkomnar EU-kommissionens förslag att den **européiska socialfonden** fortsatt fokuserar på genomförandet av pelaren för sociala rättigheter med fokus på sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning. Region Östergötland föreslår dock att artikel 7 i förordningen kompletteras med regionala företrädare och lokalförankring, inte bara arbetsmarknadens parter och civilsamhällesorganisationer.